

Kósa Ignác Unokájával, Jánossal

Ez a fiam, [Kósa] János az apámmal [Kósa (Kohn) Ignác]. János 1939-ben született. A háború alatt a fiam az Úri utcában, a Nemzetközi Vöröskereszt Sztéhlo-féle gyerekotthonában volt.

Ki volt tűzve a nap, hogy mikor költöznek fel. Egy nappal korábban a lakásunkból, a Zichy Jenő utcából az egyik szomszéd felvitte Jánost az Úri utcába azzal, hogy az anyja másnap követi. A Filatori-gátnál egy fatelepen dolgoztunk, és dolgoztak ott gimnazisták is, mivel nem volt tanítás, egy kis pénzért elmentek dolgozni. Az egyiket megkértem, hogy menjen, és segítse föl a feleségemet a holmijával. Elment, és visszajött azzal, hogy elvitték a nyilasok. Összeszedték a zsidó asszonyokat a házban, és elvitték az óbudai téglagyárba. Ez feltehetően [1944] november végén volt.

A fatelepen a Wehrmacht részére dolgozó század voltunk, és minthogy az irodán is munkaszolgálatos társak voltak, kiállítottam velük egy olyan papírt, hogy a Wehrmacht részére dolgozó zsidó asszonyokat nem lehet elvinni. És mellé egy lista. Fogtam ezt a listát -- egy valódi név volt, a feleségem neve, a többi költött név volt --, és elmentem a téglagyárba. Bementem -- és a legnagyobb biztonságban akkor van az ember, ha egy nyilasba belekarol, mert ki az, aki egy nyilasba belekarol?! --, és kerestem a feleségemet. Aztán a nyilasnak egyéb dolga volt, és én szabadon kószáltam, és kerestem a rengeteg ember között. Aztán valaki megszólított, hogy "Már elvitték". Mondom: "Merrefelé?" "Pest felé." Akkor voltak a Pozsonyi úti védett házak, és a feleségem a házunk kapualjában, a Pozsonyi út 33. alatt várt rám, a szomszédai megdöbbenésére, hogy mi az istent akar ő a kapuban. Azért oda állt, mert tudta, hogy jövök. Én elmentem a Pozsonyi útra, és aztán majd valami lesz.

Volt néhány nap, egy szabad mozgási lehetőség, amikor a költözés szabadon mehetett, és akkor érte mentem, és csillag nélkül természetesen -- a csomagok már fönt voltak -- felmentünk az Úri utcába, és nem tudtuk, hogy a 16-ba vagy a 19-be, mert két vöröskeresztes gyerekotthon volt, de végül megtaláltuk. És persze nagyon örültünk, hogy megvan János is. Tíz-tizenkét gyerek biztosan volt ott, feltehetően zsidó gyerekek. Ott eléggé jó körülmények között éltek, bőségesen el voltak látva. Egy jó vezetőnő gondoskodott arról, hogy elegendő élelmiszer legyen mindenből: ovomaltinból például, cukorból például.

A vezetőnő aztán elment, mert ő meg a férjét mentette. Ő maga nem volt zsidó, de a férje igen, és a férjét rakta ide, oda, amoda. Amikor aztán elment, akkor tulajdonképpen az egésznek a vezetése, a gyerekekről való gondoskodás a feleségem kezébe került, noha voltak ott más felnőttek is, két székesfehérvári zsidó lány, akik nyugodtan segíthettek volna. Azt nem tudom, hogy mi magyarázza, hogy a Sztehlo egyszer meglátogatta, azzal, hogy a feleségemet tegyék ki onnan. És éppen akkor volt Sztehlo ott, amikor a feleségem sorban fürdette a gyerekeket, és látta, hogy a gyerekek és a feleségem között milyen kapcsolat van, milyen gonddal bánik velük, úgyhogy aztán ott maradhatott.

A házban egy kormányfőtanácsos volt, az volt a háztulajdonos, akinek a veje egy meglógott katonatiszt volt, aki megdöbbenéssel látta, hogy én időnként megjelenek. Ő nem mert kimenni a kapun. A feleségemnek minden papírja rendben volt. Minden saját néven volt, csak a felmenők neve volt megváltoztatva. Mert a gyerek nem biztos, hogy más nevet tud mondani, mint a sajátját. Tehát a nevek mindenütt saját nevek voltak. A vallás nem stimmelt, de azt egy gyerek nem tudja. A Váci úton volt egy katonai parancsnokság, és annak az első emeletén vagy a földszinten készültek a hamis papírok. Odamentem az utolsó papírért, ami a nagyszülők papírja volt. Keresztlevelet úgy szereztem, hogy a Deák téri evangélikus templomban bekopogtattam a Keken tiszteletes úr lakásába, és kértem, hogy adjon nekem aláírt, lepecsételt keresztleveleket, és képzelje, üres papírt adott, és így ki lehetett állítani. Tehát a feleségemnek rendben voltak a papírjai, és a kormányfőtanácsosnak, a háztulajdonosnak produkálni akarta, hogy "Íme. Hát nézze meg!". Aki így akarja megmutatni, az már nem érdekelte, hogy rendben vannak-e a dolgok, mert ő meg féltette a házát.

Az ostrom alatt a kétemeletes pincében voltak. És emlékszem, hogy az első orosz katonával való találkozása Jánosnak volt, akinek a sapkáját levették, és telerakták kockacukorral. Ami nem jelentette azt, hogy nem jöttek le a kétemeletes pincébe, és nem nézték meg, hogy van-e valami innivaló.